

Oamenii Moldovei mele

ZLATA TCACI

Chișinău 2013

„Consider persoana și creația mea drept o parte
componentă a poporului moldav.”

(Zlata Tcaci)

Compozitoare, profesoară Zlata Tcaci s-a născut la 16 mai 1928 în satul Lozova, în familia violonistului, dirijorului și pedagogului Moise Berihman. Primele lecții de muzică le ia la vârsta de trei ani. Tatăl a fost cel care i-a transmis dragostea pentru muzică, învățându-o să mănuiască vioara și pianul. Urmează patru clase la școala primară și două clase – la Liceul "Regina Maria" din Chișinău. În timpul celui de-al doilea război mondial, se află la o casă de copii din orașul Namangan, Uzbekistan. Acolo organizează un ansamblu de copii și face primele încercări în domeniul compoziției. În 1943 familia se reunește. Împreună cu tatăl său Zlata cântă la vioară în orchestra Teatrului "Alișer Navoi" din orașul Namangan.

În anul 1945 revine la Chișinău. Fiind elevă în clasa a zecea, lucrează la o grădiniță de copii în calitate de conducător muzical, compune și interpretează propriile sale creații. După absolvirea cu mențiune a școlii medii se înscrie la Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea de Fizică și Matematică, pe care o abandonează, pentru a face studii la Conservatorul de Stat "Gavriil Musicescu" (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), specialitatea "Muzicologie", devenind licențiată în 1953. Urmează clasa compoziție a profesorului Leonid Gurov, la aceeași instituție (1958-1962).

După absolvirea Conservatorului, devine profesoară de teoria muzicii la Școala de Muzică „Ștefan Neaga” (azi Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”) din Chișinău, unde activează până în 1963. Ulterior își desfășoară activitatea la Institutul de Arte "Gavriil Musicescu" (1963-1984) și Conservatorul de Stat "Gavriil Musicescu" (1984-1993). În 1962 devine membru al Uniunii Compozitorilor din Moldova (UCM), iar din 1973 – membru al comitetului de conducere al UCM. Din 1970 până în 1985 – președinte al Comitetului Organizatoric pentru promovarea Săptămânii anuale pentru copii și tineret.

Debutează în 1953 cu cântecul pentru copii *N-am când să mă plictisesc*, pentru voce și pian, versuri de Grigori Perov. În 1957 îi apare prima lucrare de proporții – cantata *Cântecul Nistrului*, versuri de Emil Loteanu.

Un loc prioritar în creația compozitoarei l-a ocupat muzica pentru copii. Semnează primele creații pentru copii în istoria teatrului muzical din Moldova – opera *Capra cu trei iezi* (libretul de Grigore Vieru, 1966) și baletul *Andrieș* (după poemul omonim de Emilian Bucov, 1979).

Compune cântece pentru copii pe versuri de Grigore Vieru, Aureliu Busuioc, Emil Loteanu, Aurel Ciocanu, Bogdan Istru, Igor Crețu etc.

Crează operele *Bobocel cu ale lui*, *Un pas de nemurire*, *Unchiul din Paris*; basmele muzicale *Floarea cu șapte petale*, *Micul Prinț*; cantatele *Poemul Nistrului*, *Orașul, copiii, soarele*, *Plai de cânt, plai de dor*; poemele-recviem *Yad Va-Shem*, *Kadiș*; suitele vocal-simfonice *Șase cântece pentru copii*, vocal-coregrafice *Răsai, soare, Hora florilor*, *Bună dimineața* și corale *Plaiul soarelui* etc. Lucrările compozitoarei Zlata Tcaci se remarcă prin coloritul național al muzicii.

Este autoarea coloanei sonore la peste 30 de spectacole și unele filme. Compune muzică pentru majoritatea instrumentelor: *Concertul pentru vioară și orchestră* (în memoria mamei), *Sonata pentru violă și pian*, *Sonata pentru clarinet solo*, *Cvartetul de coarde*, *Concertul pentru două flaute și orchestra simfonică* etc.

Semnează o serie de cărți de muzică pentru școlile medii: *Fluieraș de soc*, *Strop de rouă*, *Caruselul melodiilor*, *Sârba prieteniei*; scrie abecedarul musical *Vesela azbuka*. Este autoarea primelor tratate metodologice din domeniu: *Metoda de aranjament coral* și *Culegerea de dicteuri polifonice* de proprie compoziție.

Desfășurând o activitate de creație atât de intensă Zlata Tcaci și-a cucerit un loc destoinic în rândul compozitorilor. În anul 1974 i se atribuie Titlul Onorific de Maestru Emerit al Artei din Moldova, Premiul de Stat al Moldovei (1982), iar în 1998 – Ordinul Gloria Muncii.

Compozitoarea Zlata Tcaci s-a stins din viață la 1 ianuarie 2006. Din 2010 în Chișinău se desfășoară Concursul Național al tinerilor interpreți "Zlata Tcaci".

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Opera

Alfabetul cântă = Muzykal'nyj bukvar': abecedar pentru elevii claselor primare / Zlata Tcaci. – Ch.: Lumina, 1989. – 112 p.

Andrieș : balet / Zlata Tcaci. – M.: Sov. kompozitor, 1986. – 112 p.

Aranjament coral : manual pentru studenții instituțiilor de învățământ muzical superior / Zlata Tcaci. – Ch.: Lumina, 1990. – 160 p.

Culegere de dictare pe trei și patru voci : pentru instituțiile de învățământ muzical superior / Zlata Tcaci. – Ch.: Lumina, 1992. – 52 p.

Imâ dobroe svoe / Zlata Tcaci. – Ch.: Lira, 1996. – 140 p.

Iz moldavskoj poezii : dlâ golosa i fortepiano / Zlata Tcaci. – M.: Sov. kompozitor, 1986. – 48 p.

Leagăn de mohor = Kolybel' travy / Zlata Tcaci. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 72 p.

Novyj dom: pesni dlâ detej / Zlata Tcaci. – M.: Sov. kompozitor, 1981. – 43 p.

O rodnom krae: pesni dlâ detej / Zlata Tcaci. – M.: Sov. kompozitor, 1988. – 56 p.

Povestea codrului = Skazka lesa: culeg. De cântece pentru copii / Zlata Tcaci. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 88 p.

Referințe critice

Zlata Tcaci: biobibliogr. / alcăt.: C. Neagu, A. Grosu / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Ch., 1998. – 112 p.

Cocearov, Galina. Zlata Tcaci / Galina Cocearov. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 97 p.

Ciobanu-Suhomlin, Irina. Tcaci (Tkaci) Zlata // Ciobanu-Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creației muzicale din Republica Moldova. – Ch., 2006. – P. 283-304.

Druță, Boris. Patru prezențe remarcabile ale intelectualității evreiești din Basarabia // Druță, Boris. Sub Steaua lui David, cu Dumnezeu. – Ch., 2011. – P. 223-231.

Stolear, Zinovii. Zlata Tcaci // Stolear, Zinovii. Lûdi i vremâ: kompozitory-evrei v muzykal'noj kul'ture Moldovy. – Ch., 2003. – P. 179-201.

Șveț, Maria. Zlata Tcaci / Maria Șveț // Calendar Național 2003 / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Ch., 2003. – P. 111-113.

Tcaci Zlata // Aniversări culturale 2013 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2012. – P. 115-119.

Tcaci Zlata // Chișinău: encicl. / ed.: Iurie Colesnic. – Ch., 1997. – P. 506.

Tcaci, Zlata // Femei din Moldova: encicl. / ed.: Iurie Colesnic. – Ch., 2000. – P. 279.

Referințe

Frumoase, curate ca roua, sunt cântecele Zlatei Tcaci adresate celor mici. (...) Cred că nu există bucurie mai mare pentru un artist decât aceea de a-și vedea silaba, scrisă ori sonoră, fluturând pe buzele celor mici.

Zlata Tcaci este unul dintre fondatorii muzicii moderne pentru copii.

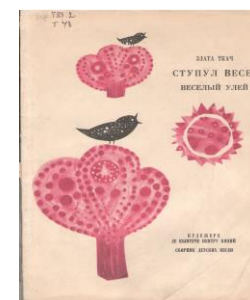
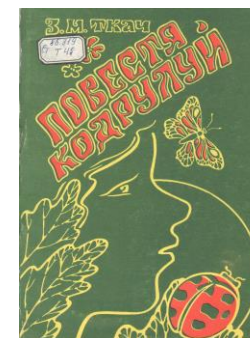
Grigore Vieru

Cântecele Zlatei Tcaci izvorăsc din tezaurul artei populare moldovenești, distingându-se printr-un caracter național pronunțat.

Ilie Nisan

Rod al stilului personal al compozitoarei, stil născut din îngemănarea laborioasă a logicii cu intuiția artistică, din talent, dar și din trudă, creația sa polifonică și policromatică atestă un talent neordinar, dar și o înaltă măiestrie, maturitate de creație și atitudine plină de responsabilitate față de muzică – cea care se adresează direct mulțimilor.

Galina Cocearova

Alcătuitor: Sabina Dodul
Responsabil de ediție: Claudia Balaban